

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Bidrag

til

Antvorskovs Historie,

af

Dr. R. Friis.

Særskilt Aftryk af „Slagelse-Posten“,
November—December 1875.

Slagelse.

„Slagelse-Posten“'s Bogtrykkeri.

1876.

Det fordum saa berømte Antvorskov, hvoraf nu saa godt som intet Spor er tilbage, laa henved en halv Fjerdingvej syd for Slagelse. Den høje Beliggenhed frembød en temmelig vid Udfigt ud over Omegnen, der i det Hele er smuk, om end ikke saa rig paa Naturskønhed som mange andre Steder, hvor Klostre vare anlagte. Mod Vest kunde man fra Antvorskovs Bygninger se ud over Storebelt, medens Udfigten mod Øst hindredes af de nærliggende Skove. Alle ere vistnok enige i, at disse Skove have foranlediget Stedets Navn, hvorimod den første Del af Navnet har været vanskeligere at forklare. Den kommer dog vistnok af det gamle danske Ord andverder (islandsk øndverder), der betyder lige over for eller foran. — Navnet skrives Andwarthæscogh 1266, Andwardscogh 1275 og 1288, Andworthscogh 1293, Antuorskoug 1310, Andworskov 1381, 1385 og 1390, Antworskov 1428 og 1465. Navnet er dog rimeligvis ældre end Klostret, der blev stiftet omtrent 1170 og blev det fornemste af alle Johanniterklostrene i Danmark.

De mange Klostre, som i den katolske Tidsalder fandtes i Danmark, tilhørte nemlig flere forskellige Munkeordener, der vel havde meget tilfælles, men dog adskilte sig fra hverandre ikke blot ved ydre Kjendetegn og mere eller mindre strænge Ordensregler, men ogsaa ved de forskellige religiøse Formaal, som de virkede for. Saaledes stode Johanniterordenens Bestræbelser i nøje Forbindelse med Balsarterne og Korstogene til det hellige Land.

Allerede i det fjerde Aarhundrede efter Kristus var det blevet anset for en Gud velbehagelig Gjerning at rejse til det hellige Land og at holde sin Andagt paa de Steder, hvor Kristus havde levet. Disse Balsarter vedblev, selv efter at Jerusalem Aar 636 var kommet fra den græske Kejser og under Arabernes Herredømme. I Aaret 1048 stiftedes endog med Tilladelse af Kalifen i Egypten, især af Kjøbmænd fra Amalfi, et Kloster i Jerusalem til Johannes den Døbers Ære. I Forbindelse hermed indrettedes et Hospital, og senere tillige et Hospitium og et Kloster for kvindelige Pilegrimme, benævnt efter Marie Magdalene. Men da de raa Selbschurer 1086 havde erobret Landet, blev deres Forhold mod de Christne og Pilegrimmene utaaleligt, og havde til Følge, at overalt i Europa vattedes den Beslutning at udrydde det hellige Land af de Bantroes Hænder. Det første Korstog, der varede i tre Aar, endte med Jerusalems Erobring 1099. Nu kom ikke

blot enkelte Pilegrimme, men Tusinder til Jerusalem, og Johannesklostret blev Midtpunktet for en udstrakt Virksomhed. Det modtog store Gaver, og blev betydeligt udvidet. Gotfred af Bouillon skjænkede det et stort Herskab i Flandern. Dets Indretning ombannedes 1113 under Gerhard af Provence til en Ridderorden efter Augustins Regel, med det Formaal at pleje og understøtte Pilegrimme. Men snart kom hertil den Pligt at forsvare Landet. Ordenen deltes derfor i 3 Klasser, nemlig Riddere, der vare af Adel og skulde forsvare Landet og Pilegrimmene, Præster, der skulde forrette Gudstjenesten, og tjenende Brødre, der ikke vare af Adel og skulde pleje de Syge og bidrage til Pilegrimmenes Forsvar. Ordensreglen, som Raymund de Buy forfattede og Pave Kalixtus den 2den stadfæstede 1121, grundede sig paa den hellige Augustins Regel. Ordensdragten var sort, med et hvidt, saakaldet ottekantet Kors (o: et Kors, hvoraf hver Arm endte i to Spidser) paa venstre Side af Brystet, hvorfor Medlemmerne her i Landet gjerne kaldtes Korsbrødre. Da Ordenen var fordreven fra Jerusalem, flyttede den 1191 til Cypern, 1310 til Rhodos og senere til Malta, for steds at være paa de Steder, hvorfra Kampen mod de Bantrobedst kunde fortsættes. Men allerede tidligt udbredte Ordenen sig over næsten hele Europa, og det Kloster, der 1048 var blevet stiftet i Jerusalem, blev Forbilledet for mangfoldige andre, som op-

stod overalt i de kristne Lande. Det første Johanniterkloster i Danmark var vistnok det i Viborg, der skal være stiftet omtrent 1160, det næste var Antvorskov, omtrent fra 1170; de følgende stiftedes i Odense 1247, i Lund og Ribe 1311, i Dueholm paa Mors omtrent 1371, og i Horsens 1396. Saaledes var der netop et af disse Klostre i hvert Stift, hvilket næppe er uden Grund. (Lolland og Falster hørte den Gang og længe efter til Fyens Stift.)

Fra de Steder, der laa fjernt fra Kamppladsen, kunde dog kun de færreste selv rejse dertil, og man søgte derfor her paa anden Maade at fremme Ordenens Djemed, især ved Indsamling af Gaver. At en saadan Indsamling til Gavn for Korstogene hørte med til Johanniterklostrenes Bestemmelse, kan bl. A. sluttes af et Brev, som 1347 udgik fra Ordensmesteren paa Rhodos til alle Priorerne i de nordiske Riger. I dette Brev klager han nemlig over, at Ordenen fra den Tid, da den forlod det hellige Land, Intet havde hørt fra dem og ingen Understøttelse modtaget; han byder dem derfor at udrede dette Aars Afgift og overlevere den til Ordenens Fuldmægtig i Flandern. Senere er Afgiften maaste bleven erlagt mere regelmæssigt. Saaledes ser man, at der 1447 blev erlagt et Bidrag af 140 gode rhinske Gylden, som den danske Prior Benedict Bedersen udbad sig Tilladelse til at betale til en Ordensbroder i Mainz, i Stedet for at bringe det

til Rhodos. Men især maa vi omtale et Brev af 1463, som Stormesterens Statholder Johannes af Corduna udstedte paa Antvoorskov, om, at der var for mange Brødre i Johanniterklostrene, saa at Priorerne ikke kunde yde det befalede Bidrag til Klostret paa Rhodos til Christendommens Forsvar; han paalægger derfor Prioren Johan Brun og efterfølgende Priorer i Danmark at paase, at ikke flere Brødre optages, end der behøves til at holde Gudstjeneste, og befaler tillige, at der ved hver Højmesse skal synges en Kollekt imod de Bantro og for Ordenens Bevarelse, og en anden for Ordenens døde og levende Belgjørerere. (Brevet er trykt i Dueholms Diplomatarium, udg. af D. Nielsen.)

Det blev ovenfor omtalt, at Johanniterordenen indeholdt tre Klasser af Medlemmer, nemlig Riddere, Præster og tjenende Brødre; men heraf have de danske Klostre dog rimeligvis kun havt de to sidste Klasser. Rigtignok omtales her ogsaa Riddere, men herved skal uden Tvivl blot forstaaes de Adelspersoner, som fandtes iblandt de saakaldte „Indgivne“. Ved Indgivne forstaaes nemlig dels ældre Personer, (adelige og uadelige) der tilkjøbte sig Ophold i eller ved Klostret, for her at tilbringe Resten af deres Dage i Ro og nyde Pleje i paakommende Sygdom, dels yngre Personer, der af deres Forældre vare bestemte til Klosterlivet, og til hvis Underhold der var givet en vis Sum, men som endnu ikke vare

blevne optagne blandt Præsterne. De Eldre, der saaledes gave sig ind under Klostret, vare som oftest af Adels, skjøndt ikke altid, og de vare ikke forpligtede til at undertaste sig Klosterreglen. De boede heller ikke altid i selve Klostret, men ofte i mindre Huse, som de lode opføre paa dets Grund, og her fandtes baade Mænd og Kvinder, gifte og ugifte. Ved at give sig ind under Klostret haabede man ogsaa lettere at finde Afløsning for sine Synder, og det samme ventede man, naar det døde Legeme blev begravet i Klostrets Kirke eller paa dets Kirkegaard. De mange Gaver, som tilfaldt Klostrene, vare ofte Bederlag for saadanne Begravelser eller for Sjælemesser, som skulde synges for de Afdødes Sjæle.

Dette var vniustok ogsaa Grunden til, at der fandtes saa mange adelige Begravelser i Antvorskov Klosterkirke. Her hvilede flere Medlemmer af Adelsfamilierne Bille, Rud, Tidemand, Lunge, Rønnow, Daa og fl. Saaledes laa her Jørgen Rud til Bedby, † 1504 og hans Hustru Kirstine Rosenkrands, der døde 1509 (Marstallet 1508 paa hendes Ligsten var urigtigt). Her hvilede ligeledes Biskop Dve Bille af Aarhus, der døde 1555, og flere af Antvorskov Klosters Prierer.

Antvorskov Kloster blev stiftet omtrent 1170 af Kong Valdemar den Første, som hertil kun anvendte en Del af sit eget Arvegods. Ligesom han 1158 havde stiftet Cistercienserklosteret Bisstøl i Jylland af sit eget Arvegods for at vise sin

Taknemmelighed mod Gud, der havde frelst ham fra Svend Grades forræderiske Overfald ved Græstebudet i Roskilde, saaledes har han rimeligvis stiftet Antvorskov Kloster til Minde om Rügens Erobring og Indbyggernes Omvendelse til Christendommen, en Begivenhed, der ikke blot var af stor Betydning for Danmarks Sikkerhed, men ogsaa havde megen Lighed med Johanniternes Virken i Østerland. Antvorskov Kloster blev det største og vigtigste af alle Johanniterklostrene i de tre nordiske Riger, og dets Prior var Overhoved for dem alle. Det var formodentlig ogsaa derfor, at han under Rigerens Forening var Medlem af Danmarks Riges Raad. Han stod i ligefrem Forbindelse med Ordensmesteren paa Rhodos, og det ovennævnte Brev af 1463, som Stormesterens Statholder Johannes de Corduna udstedte i Danmark, er derfor ogsaa udgaaet fra Antvorskov. Det var ligeledes fra dette Hovedkloster, at de befalede Bidrag, baade før 1310 og efter 1347, indsendtes til Rhodos. — Klostret var indviet Treenigheden, Jomfru Marie, St. Clemens og St. Johannes Døberen. I Lighed med dets Forbillede i Jerusalem var det forenet med et Hospital af Johanniterordenen (ordinis St. Johannis Hierosolymitani). — Men omtrent paa den Tid da Klostret blev stiftet, er der vistnok ogsaa ved Slagelse blevet oprettet et Hospital for Spedalske eller et St. Jørgens Hus (domus leprosorum), og dette kom snart til at staa i et vist Afhængighedsforhold til

Kloftet. Hvad der i saa Henseende var Stik og Brug, ser man af Kong Christiern den Førstes Stiftelsesbrev for St. Hans Kloster i Rjøbinge paa det svenske Vland 1469. Kongen gav nemlig Kloftet al den Hospitalstiende, der kaldt paa Vland, paa saadan Betingelse, at Brødrene „skulle stikke de spedalske Folk, som paa Vland er, deres Rødtørst, som de gjør udi Antvorskov og andre Steder udi St. Johannis Klostre“. Der var ogsaa omtrent paa samme Tid et Helligaandshus i Slagelse, hvilket langt senere blev forenet med Hospitalet. — Kloftet havde en Skole, hvori Hans Tapsen i sin Tid skal have været Læsemester. Denne Skole er maaske at betragte som Begyndelsen til Slagelse Latinskole. — Antvorskov havde Besiddelser omtrent i alle de danske Provinser, ogsaa paa Rügen, der af Baldemar den Første blev lagt under Roskilde Stift. Indtil 1310 havde det Patronatsret til Stillinge Kirke.

Kloftet havde idetmindste fra 1311 to Prioer, nemlig en Hospitalsprior og en Kirkeprior, hvoraf den førstnævnte var den fornemste. Man har nemlig et Brev af 1311, hvorved Oliver af Seyen, Prior for den hellige Johannes Hospital, og hele Kapitlet, overlader noget Jord for 140 Mark gangbar Mønt til Prioren ved Kirken i Antvorskov og de der tjenende Præster. Men det er dog især et andet Diplom, udstedt af samme Prior 1314, der viser, at han var stillet saa højt. Dette Dokument er forsynet med hans Embeds-

segl, hvori ses et sejlende Skib med Omkrift: Sigillum prioris Daniæ domus hospitalis Jerusalem. Dette Segl er nemlig ikke et særlig dansk Segl, men et Segl for et Hovedkloster, og Skibet havde vistnok Hentydning til, at Korstogene især maatte se tilføes.

Vi skulle her i Korthed omtale en Del af Antvorskov Klosters Priorer; men kun om nogle af dem vides det bestemt, at de have været Generalpriorer. Navnene tyde paa, at flere af dem have været Udlændinge.

Den første Prior, som med Sikkerhed kan nævnes her, er Henrik af Hoonscheit. — Birger Jarls Gavebrev 1266 til Johanniterklostret Eskilstuna i Sverig er udstedt, da Henrik, kaldet de Hoonscheit, var Prior i Antvorskov, og dette tyder paa, at vigtige Begivenheder med Hensyn til Johanniterklostrene i Norden regnedes fra vedkommende Antvorskovpriors Styrelsestid. At han var Kongehuset hengiven, ses deraf, at han 1266 i Striden med Jakob Erlandsen blev bandlyst med alle Kongens Tilhængere af Kardinal Guido. Det er vistnok ogsaa denne Prior, der 1278 kaldes Henrik Hoscheit, Johanniternes Prior i Dacia, Norge og Sverig. 1278 var han med at dømme og stifte Forlig mellem Kong Erik Glipping og Hertug Albert af Brunsvig. I Erik Menveds Mindreaarighed var han jævnlig tillige med Eufronningen, Drosten og Raadet iblandt Kongens nærmeste Omgivelser, da hans Navn

forekommer i Underkriften paa de kongelige Breve. 1288 var han med Kongen i Helsingborg, Skjelskør og Nykjøbing, og samme Aar var han atter i Helsingborg, da den danske Prinsesse Margrethe, Erik Menveds Søster, blev overantvordet sin forlovede Gemals, den svenske Kong Birgers, Sendebud og et Dokument i den Anledning blev udfærdiget. Men kort efter maa Henrik have neblagt Prioratet, da han 1293 kaldes for hen Prior i Antvorskov. Underkrifterne under Kongens Breve vise, at den nævnte Prior har siddet i Kongens Raad.

Olf, der nævnes som Prior 1290, anlagde Fugledemagle Kirke, som fuldførtes af hans Eftermand Johannes Høne af Fuglebelille. Sidstnævnte er maaste den samme som Hans, der nævnes 1313.

Oliverus de Seyn, der ovenfor er omtalt, var Prior her allerede 1310 eller tidligere og var her indtil 1314 eller længere.

Broder Niels Gerlesen nævnes som „forrige Prior“ 1318..

Henrik Niclæsssen, Prior i Antvorskov, var 1326 med at underskrive Hertug Baldemars Lensbrev til Marsken Ludvig Albrechtsen. Det følgende Aar bekendtgjorde han som Provisor for Johanniterne og Prioratet i Dacien, at da Brødrene i Antvorskov gif med forrevne Klæder, til Dels paa Grund af nogle Priorers og Provisorers flammelige Gjerrighed, saa havde de bebet om,

at noget af Husets aarlige Indkomster maatte gives til Klæder; derfor havde han nu, efter Overlæg med de øvrige Commendatorer af Prioratet udlagt noget Gods hertil. Han nævnes endnu 1328.

Nicolfus nævnes som Commendator (Forstander) 1334 og 1336, og 1341 som Generalcommendator for Danmark, Norge og Sverig. Han var Prior her endnu 1350. Under hans Priorat var det altsaa, at Kong Baldemar Atterdag den 30te September 1341 tilskrev sin Kansler og Vicekansler om, at de ikke maatte drage Brødrene af Johanniterordenen for verdslig Domstol. Samme Konge udstedte den 11te November 1341 et Brev, hvorved han tager Prior og Brødre i Antvorflov i sin Fred og Beskyttelse.

Hermannus de Golmen nævnes som Prior 1361 og 1363.

Johannes Styrling nævnes som Kirkeprior 1370 og 1385.

Reimer nævnes 1372.

Albrecht, Prior af Antvorflov, pantsatte 1377 noget Gods til Cort Møltike.

Johan Skriver, der var Prior for Johannes Hus 1381 og 1385, er formodentlig den samme, som den Jens Prior, der nævnes 1383.

Olf, eller Jep eller Jakob Mortensen, stal 1387 (eller efter Peder Syv 1397) have tugtet og dræbt Olf Pant, Lensmand paa Korsør Slot, der havde overfaldet en af Klostrets Bønder.

Albertus de Sghenhufen, nævnes 1390.

Hans, der nævnes 1394, er maaske den samme som Prior Johannes i Antvorskov, der 1399 annammede Barnom Eriksen og hans Hustru i Hospitalet. For deres Underhold i deres Livstid gave de Klostret to Gaarde til evig Ejendom.

Georgius var øverste Prior (Subprior) i Antvorskov 1400. Det var formodentlig i hans Tid, at Kong Erik af Pommern den 1ste Marts 1403 stadfæstede alle de Privilegier og Friheder, som Kongens Forgænger havde givet Prior og Brødre i Antvorskov.

Hemming nævnes som Prior her 1416 og 1423.

Benedict Pedersen er formodentlig den samme som Hr. Bænd af Antvorskov, der nævnes 1428 (D. Mag. V, 319). Beynt Pedersen var forøvrigt Prior her 1430, 1432, 1439—42, 1447 og 1457 og vistnok tillige i de mellemliggende Aar. Han var med at underskrive det danske Rigsraads Opsigelsesbrev til Kong Erik af Pommern 1439, (D. Mag. 3 R. 1 S. 225). Det er foran omtalt, at han 1447 indbetalte 140 rhinske Gylden som de danske Klosters Afgift til Johanniterordenen.

Jens Brun nævnes flere Gange i Tidsrummet 1450—66. Han var nærværende, da Christiern den Første udstedte sit Privilegium for Indbyggerne i Sjælland 1454 (D. Mag. I. 351).

Han gjorde 1454 Mageffiste med Biskop Oluf Daa i Roskilde, hvorved Roskilde Domkirke fik Svenstrupgaard af Antvorskov i Stedet for Brøderup med Hovedgaard og mere Godz. 1455 foresglede han til Bitterlighed det Brev, hvorved Christiern den Første stadfæstede Hertug Adolfs Forlening paa Hertugdømmet Slesvig. 1466 optog Jens Brun, øverste Prior i Antvorskov, Margrethe Turæz Datter i Johanniterordenen og delagtiggjorde hende i deres Goder.

Niels Brun, der nævnes 1465, har maaske været Kirkeprior.

Oluf Ebbesen, Præst og Commendator i Antvorskov, skjæbde 1465 noget Jord til St. Jørgens Kloster i Slagelse. Han nævnes endnu 1476.

Oluf Pedersen, Commendator, nævnes ligeledes 1445.

Johannes Jensen, Prior, døde 1467.

Jakob Mortensen (Jernskjæg) udnævntes 1467 til Provincialprior for Danmark, af Generalprioreren for Alemania et Dacia, formodentlig efter Bemyndigelse fra Rhodos. Under ham maa en Del af Antvorskov Klosters Bygninger være bleven opført. Paa det vestlige og det nordlige Hus stod nemlig, ind imod Gaarden, en latinsk Indskrift, som sagde, at dette Hus var opført 1472, til Ære for Treenigheden, Jomfru Marie og Johannes Døber, ved Prior Jakob Mortensen. Indskriften stod i een Linie, Bogstaverne stode for-

bygede i soetglasserede Mursten, hvoraf hver indeholdt et Bogstav og var $7\frac{1}{2}$ Tomme bred. I Muren over den nordlige Port var ved den Side, som vendte mod Slagelse, anbragt en graa Sten, hvori var udhugget et saakaldet Barlegn. Det forestillede en menneskelig Figur, hvis øverste Halvdel skjultes under en meget stor Krone, men hvor gammelt det var, vides ikke. Jakob Mortensen byggede desuden et Kapel ved Kirken, 1490, og indviede det til Treenigheden, Jomfru Marie og Johannes Døberen. Dette ses af en latinist Indskrift, som var anbragt i Kapellet og er aftrykt i Thurahs danske Vitruvius.

I denne Priors Tid have Klosterbygningerne vistnok faaet den Skikkelse, som de i alt Væsentligt beholdt, indtil Klostret ophævedes. Den store Klosterkirke, hvis Alter er ubekjendt, havde mod Øst en kantet Korslutning og var omtrent 100 Alen lang, foruden det store Taarn. Den indbefattede den store Klostergaard mod Sydsiden.

Prior Jakob Mortensen døde 1491. — I hans Tid var det, at Bogtrykkerkunsten for første Gang blev udøvet i Danmark, idet en omvandrende Bogtrykker, Johan Snell, 1482 i Odense trykte en latinist Bog om den tyrkiske Sultans Angreb paa Den Rhodos. Dette Angreb, der var af saa stor Betydning for Johanniterordenen og derved for hele Europa, havde fundet Sted 1480.

Peder Pederfen nævnes i et Brev af

Kong Hans, 1492, blandt Rigsaademe, næst efter Bispfen af Børglum. Samme Aar indgik han et Forlig med Borgerne i Slagelse om Brugen af Skoven og Dverbrevet. Han døde 1503.

Mag. Peder Andersen, Prior, døde 1504.

(Se: Fragmenter af Prior Petrus Andreæ's Ligesten, i Udbildninger, af N. C. Rasmussen.)

Jens Povelsen, Prior, døde 1505.

Antonius Farsen nævnes som Prior i Antvorskov 1529.

Eskild Thomsen var Prior her fra 1505 til sin Død 1538. Hans Embedsvirkthomhed falder altsaa i Reformationstiden og er desuden mærkværdig paa Grund af den Indflydelse, han fik paa Hans Tavsens Stjæbne. Hans Tavsens var født i Aaret 1494 i Landsbyen Virkende i Fyen. Han gik først i Skole i Odense og maatte senere i Slagelse, hvorefter han blev Munk i Antvorskov Kloster. Han synes at have fundet en Beskytter i Adelsmanden Knud Knud til Bedbygaard, der var Lensmand paa Korsør Slot og hidrog sig til at fremme Reformationen; men Beretningen om, at Hans Tavsens har undervist Knud Knuds Børn, er næppe rigtig. I et Svar til Biskoppen i Odense har Hans Tavsens givet en Skildring af det magelige og sorgløse Liv, der førtes i Johanniterklostrene. Han omtaler, hvorledes man boede i store Stenhuse, spiste og drak godt, sled „leydft“ og „londherft“ (kostbart Løj fra Veiden og London), og i det Hele sørgebe for

sin egen Nytte og Betvemmelighed. Men et saadant Liv tilfredsstillende ikke Hans Tavsens. Prioren i Antvorskov fattede Godhed for ham og lod ham rejse udenlands paa Klosters Beskoffning; dog maatte han love, at han ikke vilde rejse til Wittenberg, hvor Luther havde begyndt at udbrede sin Lære, og at han senere vilde komme tilbage til Antvorskov. Men da han havde studevet nogen Tid i Löwen og Köln, rejste han, trods Forbudet, til Wittenberg og blev Luthers Discipel. I Oktober 1521 indfandt han sig atter, i Følge sit Løfte, paa Antvorskov, hvor han blev vel modtagen, og hvor det maaske ikke engang var bekiendt, at han havde været i Wittenberg. Han prædikede ofte med stort Bisfald i Klosterkirken, men saaledes, at hverken Prioren eller Brødrene mærkede, at han havde antaget Luthers Lære. Dette erfarede de først af en reformatorisk Prædiken, som han holdt her Skjærtorsdag eller Langfredag 1524. Prioren blev forbitret over sin forhen saa haabefulde Discipels Frasfald. Der fortælles, at han trueede ham med Fængsel, og at Tavsens flygtede til en Ø og forblev der, indtil Sult og Nød drev ham tilbage til Klostret. Han skal derefter virkelig være bleven fængslet, men frigiven paa Foranledning af Lensmanden Knud Rud og den kjøbenhavnske Raadmand Albert van Godt. Han begav sig derpaa til Viborg, og bøde som Bisfop i Ribe 1561.

I Aaret 1508 tillod Kong Hans, at Antvor-

flov Klosters Tjenere maatte være fri for at gjøre Arbejde til Korsør. 1511 befalede han, at Bønderne, som boede i de omliggende Byer ved Antvorskov Kloster, skulde age Kongens Fædebud, naar de af Prioren bleve tilfagte. — 1514, 7de December, udstedte Christiern den Anden et Beskyttelsesbrev for Antvorskov Kloster. — Efsild Thomsen var iøvrigt Medlem af Rigsraadet og som saadan med ved Udsærdigelsen af flere af Christiern den Andens Breve. Men Klostrene bleve ikke meget skaansomt behandlede af denne Konge. Saaledes maatte Efsild Thomsen 1519 paa Prioren af Dueholms Vegne forstrække Kongen to Kalke med deres Pateller og 8 Sølvskeer, ialt 80 Lod Sølv og 1520 laane ham 200 rhinske Gylden. Samme Aar fik Prioren af Antvorskov Kvittering for 500 Mark danske Penge, som han havde betalt paa Regnskab af den Hjælp, han af Klostret skulde yde Kongen. (J Suhms Saml. II B. 1. S. 190 Naar Efsild Pedersen, hvilket formodentlig er urigtigt.) At Efsild Thomsen var utilfreds med Christiern den Anden, ses deraf, at han gif over til hans Fjenders Parti. Da Frederik den Første var kommen i Besiddelse af Riget, opnaaede han den Begunstigelse, at Klostret i Fremtiden kun skulde holde 8 Heste til Kongens Tjeneste. Som Medlem af Rigsraadet var han til Stede paa Herredagen i Kjøbenhavn 1524 og var med at tage Bestemmelser imod den Lutherske Læres Udbredelse. Ligeledes deltog han i de vigtige For-

handlinger paa Nigsdagen i Kjøbenhavn efter Frederik den Førstes Død. Han havde stedse kæmpet imod Reformationen, men oplevede dog at se denne fuldstændig indført i Landet. Han døde nemlig paa Antvorskov den 4de August 1538, i sit 69de Aar, efter at have været Klosters Prior i 33 Aar. Hans Ligsten, som fordm laa i Antvorskov Klosterkirke, skal endnu findes paa Valdbyggaard ved Slagelse. En Afbildning af den, efter Abildgaars Tegning, findes i: „Mindesmærker fra Antvorskov Klosterkirke“, som A. Petersen udgav 1859. Samme Steds findes en Afbildning af den smukke Kalk, som Eskild Thomsen 1533 lod anskaffe til Antvorskov Klosterkirke, og som nu findes i Museet for nordiske Oldsager i Kjøbenhavn.

Efter Reformationen vedbleve Klosters Forstandere endnu at kaldes Priorer, og de to, der fulgte nærmest efter Eskild Thomsen, skulle endog have medvirket til Reformationens Indførelse.

Niels Andersen Fosk blev Prior her 1538. I Oktober 1546 holdtes en vigtig Synode paa Antvorskov. Grunden til, at den holdtes her, var vistnok den, at der herskede Pest i Kjøbenhavn. Samme Aar befalede Christian den Tredie, at de Klostre, der endnu bestode, skulde afgive en Trediedel af deres Indtægter. — Niels Fosk skrev den 17de November 1552 et Brev til Kongen, som ved den fgl. Sekretær Hans Skovgaard havde ladet begjære 2000 D.C. af Klostret, og hermed sendte

han en Liste over Gods, som han i de sidste 4 Aar havde indløst, i Følge kongelig Bevilling, nemlig 7 Læster 4 Pund Korn, 3 Ldr. Smør, 61 Mk. 9 β , 5 β Grot, 1 Boelsviin (sedt Sviin), 2 Faar, 2 Gjæs, 4 Høns, 500 rhinske Gylben i Guldb, 1639 DC. og 172 Lod forarbejdet Sølv. Nu kunde han ikke skaffe flere Penge, især da Klostret trykkeses saa meget ved Gjæsteri, baade af Kongens Folk og af Adelen og Andre, da det ligger saa nær ved den alfare Vej og er stiftet paa Gjæsteri og fattige Folks Ophold, og han ønskede derfor at vide, om han maatte pantsætte af Kronens og Klosters Gods, eller om Kongen kunde vente med Pengene. Den hoslagte Fortegnelse viste, at Godset var indløst fra Fru Lene Haf til Egholm (Enke efter Hans Krause til Basnæs), Marsken Erik Banner, Mogens Godske og Hr. Knud Rud.

I Klemmebrevet for Sjællands Stift af 9de Maj 1555 hedder det bl. A.: „Esterdi der findes, at de Kirker, som ligge til Antvorskov, Soer, Esrom og andre Herreklostre her udi Sjælland, ikke ere besørgebe med lærde Mænd til Sognepræster, thi at Præsterenten oppebæres til Klostrene; da skal der med saa holdes, at hvor der ikke udi Klostrene kan holdes lærde Præster, som kan ride ud til Sognekirkerne og gjøre Sognefolket der sammesteds deres tilbørlige Tjeneste, da skal Forstanderne for samme Klostre være pligtige at sætte bosiddende Præster hos Kirken og ud-

lægge dennem Præstegaarde og tillægge dennem en tilbørlig Underholdning."

Niels Andersen Foss var Farbroder til Magister Desiderius Foss, hvem han lod rejse udenlands paa sin Bekostning. Han døde den 26de Februar 1568, i en Alder af 74 Aar, efter at have forestaaet Klostret i 30 Aar. — Den 21de Marts s. A. fik Jep Nielsen, Foged i Antvorskov Kloster, Kvittants for det Guld og Sølv, som fandtes i Klostret efter Prior Niels Andersens Døb.

Endnu paa denne Tid maa der have været to Priorer i Antvorskov. Dette ses af Biskop Ove Billes Testament 1554, hvori han betænker Antvorskov Kloster, i hvilket han havde udvalgt sit Lejested, samt Prior, Kirkeprior, Conventsbrødrene og de Fattige i Hospitalet (Nye Danske Magazin I, 241).

Bertel Sørensen blev vistnok Prior 1568. Det følgende Aar, 9de Juli udgik Kongens Befaling til Abbederne af Soer og Ringsted og Prioreren af Antvorskov, at eftersom Kong Christian den Tredie havde befalet, at alle Landsbyfognene skulde have deres egne Præster, der skulde boe i Sognene, men det bringes i Erfaring, at nogle Sogne desuagtet endnu ligge til disse Klostre og besørges af Præster, der have deres Ophold paa Klostrene, da forbydes saadant alvorligt og befales, at Præsterne skulle boe hos deres Kirker; enhver Præst skal besørge to Kirker, hvis Kirkerne

ligge nær nok, og til enhver skal udlægges en Præstegaard, god nok til, at han kan leve af den og sin Præsterente; i Skovbygderne skulle de have fri Olden til deres hjemmefødte Svin, fornøden Ildbrændsel og Tømmer til Husbygning. Disse og alle andre Præster skulle staa under Stiftslensmanden og Superintendenten, og Klostrene ikke befatte sig med dem, men derimod beholde Kronens Tiende af Kirkerne. (Nærmere Bestemmelser herom findes i Kongens Brev af 27de Januar 1574, D. Magasin III. 62 fg.)

Kommunitetet, der var bestemt til fattige Studenters Underhold i Kjøbenhavn, blev stiftet 1569, og Fundatsen underskrevs af Kongen og Rigsraadet den 25de Juli s. A. Ved samme Fundats stiftedes et kongeligt Stipendium, der ikke stod i anden Forbindelse med Kommunitetet, end at dets Forstander ogsaa skulde føre Regnskab for Stipendiet. Det bestemtes nemlig, at Sorø, Antvorskov og Ringsted Klostre skulde åaarlig tilfammen udrede 400 Daler, som skulde anvendes til 4 danske Studenters Underhold udenlands, altsaa som et Rejsestipendium. Af disse Studenter skulde de tre være theologiske og den fjerde medicinske, og senere bestemtes det, at Pengene skulde udredes af Antvorskov Kloster alene.

I Aaret 1569 blev Bertel Sørensen befuldmægtiget til Forstander for Hospitalet i Slagelse, og s. A. fik han Tilladelse til at lade bygge et Birke-thing i Klostrets By Bjergby. — 1571 fik han

og flere Befaling at være til Stede ved Overleveringen af Ringsted Kloster til M. Jøer Bertelsen. Den 2den Marts 1575 udgik Befaling til Antvorskovs Bønder og Tjenere i Fyen, at de skulde svare deres Landgilde til Bertel Sørensen, Prior i Antvorskov.

I Kongens Brev af 21de Marts 1577 til Prioren af Antvorskov hedder det bl. A.: „Viid, at vi have befalet os elskelige Peder Needy, vor Staldmester, at skulle gjøre Eder Underretning paa en Stald, som vi ville have sat udi Klosters Abildhave til vore egne Heste, sammesteds at tilfige Eder om en Have, I paa beleilig Sted til vor Stob sammesteds skulle lade indtage“. Kongen befaler derfor, at han lader denne Stald bygge og Haven indrette. — Forsørigt havde Kongen allerede tidligere af og til boet paa Antvorskov. Han vilde ogsaa have taget Ophold der i Efteraaret 1564, men da han frygtede for Pesten, som i det Aar herskede her i Landet, kom han først dertil i Januar 1565. At Bertel Sørensen kun bestyrede Klosteret, ses fremdeles af et Brev fra Kongen, dateret 27de December 1577. Herved befales, at Prioren skal af 2½ Læst Malt lade brygge 20 Læster Øl til Kongens Brug, og dertil lade kjøbe gode Øltønder og Humle, tagende til hver Tønde Øl 1 Pund Malt og 4 Skjepper Humle og besørge Kongen det tilsendt til Midfaste Søndag; fremdeles at han skal levere Eiler Grubbe 5 Læster Malt, Eiler Krause 1½ Læst,

Borgemeſter og Raad i Neſtoed $2\frac{1}{2}$ Læſt og Borgemeſter og Raad i Skjelſtor ligeledes $2\frac{1}{2}$ Læſt Malt, ſom de ſkulde lade brygge Øl af. Endelig ſaar han Befaling, ſtrar at ſende til Rjōbenhavn, „hviſ Brød og Gryn han tilſorn har ſaaet Skrivelse om, i Forraad at ſkulle beſtille og lade bage“.

Hvor længe Bertel Sørenſen levede, viſes ikke, men han maa dog være død inden 1580, og i al Falb inden 29de Oktober 1584. Denne Dag blev der nemlig ſrevet til Chriſtoffer Balkendorf, at efterſom den gamle og afgangne Prior Hr. Bertel Sørenſen, ſom var udi Antvorflov Kloſter, ſkal være noget bortſkyldig til en Del Borgere i Rjōbenhavn, for hvad han hoſ dem til Kloſtrets Behov havde optaget, da ſkal Balkendorf betale det og indſkrive det i ſit Regnſkab, efterſom det var modtaget til Kloſtrets Brug.

Hr. Jeſper nævnes ſom Prior 1580, da Kloſtret endelig blev ſekulariſeret og gjort til et kongeligt Len. Foruden ham var her endnu 3 Brødre tilbage, og diſſe 4 Perſoner ſkulde underholdes til deres Død, ligesom ogſaa 12 Diſciple ſkulde holdes her. Reſſende af Abelen maatte fremdeles, ſom hidtil, have frit Leje her for en Nat og frit Forſpand, naar de vilde tage til Takke med daglig Koſt og danſt Øl, ligesom paa Sorø Kloſter.

Peter Heedz, der 1580 blev forlenet med

Sorø og Antvorskov Klostre, var en meklenborgsk Adelsmand, som var kommen til Danmark i Følge med den meklenborgske Prinsesse Sofie, der 1572 blev Kong Frederik den Andens Brud. Han blev Kongens Yndling og opnaaede i saa Nar de højeste Rigseembeder. Den 25de Februar 1582 blev han gift med Karen Rosstrup, som var af gammel dansk Adels, og Kongen gjorde selv deres Bryllup paa Kjøbenhavns Slot. 1584 fik Peter Reedtz Herrerregaarden Tygestrup (det nuværende Kongssdal i Mierløse Herred), der siden 1361 havde hørt til Antvorskov Klosters Gods, som Gave af Kongen, og 1586 skjænkede Kongen Hørbygaard som Faddergave til Peter Reedtzes Søn Frederik.

Kong Frederik havde fundet Behag i Opholdet paa Antvorskov, vistnok for en stor Del for Jagtens Skyld, men vel ogsaa fordi det laa ret bekvemt, omtrent midt i Riget. (Vi maa nemlig erindre, at Skaane den Gang hørte med til Danmark, og at det den Gang var nødvendigt, at Kongen jævnlig rejste omkring i alle Landets Provinser). Han begyndte derfor ogsaa 1580 at lade det gamle Kloster ombygge til et kongeligt Slot. Lensmanden fik i den Anledning adskillige dels mundtlige og dels skriftlige Befalinger, og i de sidste tilsijses gjerne, at hvad han anvender paa Bygningen, skal han indskrive i sit Regnskab. — Den 5te April 1581 fik Peter Reedtz Brev om, at han maatte sælge 10—12 Læster Rug, og den 6te Juli s. A. fik han Brev om, at han endnu

maatte sælge 12 Læster, altsammen for at faa Penge at bygge for. En Følge af Klosters forandrede Bestemmelse var det vistnok ogsaa, at Kongen den 22de December 1581 befalede, at Hospitalet paa Antvorskov skulde forenes med Hospitalet i Slagelse. Det sidstnævnte skulde derfor af Antvorskov Kloster have Betaling for at klæde og føde 50 Lemmer og for at underholde 12 Skolens Personer.

Paa Kirketaarnet opførtes et højt Spir, og det var vistnok dette, der i Følge senere Beskrivelser var saa højt, at det i klart Vejr kunde ses til Roskilde og Nyborg, og tjente til Sømærke. — 1581, 8de September, fik Christen Wind i Smedien ved Kjøbenhavns Slot Befaling at lade gjøre en Jernstang med Fløje og Knapper, til at sætte øverst paa Spiret i Antvorskov Klosterkirke. Stangen skulde i den nederste Del være saa tyk, at to Hænder netop kunde spænde om den, 9 Alen høj, spids opad og heel indeni; forneden skulde den ende i 4 stærke Grene, der ved Hjælp af Ringe og Skruer kunde fastgjøres til Træet. Smeden skulde gjøre Arbejdet godt og solidt og give Knappen og Fløjen en sirlig Form. Den 16de December 1581 fik Peter Needh Befaling at tage de Baadsmænd, som boer i Slagelse, til at oprejse Spiret paa Taarnet. Da Lømmemand Gnevold, som havde udført Spiret, senere beklagede sig over, at han havde forregnet sig ved Afforden paa dette Spir, fik Peter Needh

1ste Maj 1582 Tilladelse til, efter sit eget For-godtbefindende, at give ham et Tillæg. Den 13de September 1581 blev der skrevet til Klokkestøberen Geert von Meerfelt, at Peter Needz havde ladet to revnede Klokker nedtage af Antvorskov Kirke-taarn, og ønskede at faa dem ombyttede med to hele, af dem, som Meerfelt havde faaet til Om-støben. Kongen ønsker derfor at vide, om Meerfelt vil tage de to revnede Klokker i Bytte for to hele eller for een stor af samme Vægt. — Sva-ret kjendes ikke; men i forrige Aarhundrede fandtes i Taarnet en Klokke med denne Indskrift: Anno Domini MCDXL, veni sancte spiritus, hielp Maria oc sancte Klement, hielp sancte Anna. — Om denne Klokke var kommen hertil i Frederik den Andens Tid eller tidligere, vides ikke. — Det Indre af den katholske Klosterkirke er vistnok heller ikke blevet usorandret, da den fik en ny Bestemmelse, men herom vides Intet. I forrige Aarhundrede fandtes i Sakristiet en Munkes-tol, hvorpaa var udhugget et gammelt Biskops-vaaben med Bispehue og Stav.

Der var i Foraaret 1581 eller tidligere ble-vet bestilt en Del Tømmer i Norge. Den 26de Maj havde den derværende Statholder Ludvig Munk faaet Befaling at forstaafe Peter Needz en Skibsladning gode „Danmarks Savdelev“ (Bræ-der), og den 4de Juni s. A. fik Christoffer Wal-kendorf Befaling at sørge for Transporten af 11 Tytter Tømmer fra Norge. En Del Kalk var

ligeledes fornøden. Den 31te December 1581 fik Eiler Grubbe, Rigsraad, Kansler og Befalingsmand paa Tryggevælde, Brev om, at der behøvedes en Del Limsten til at brænde Kalk af til Bygningen paa Antvorskov; han skulde derfor i Fare købe saa mange, som kunde erholdes, og Peter Needy havde faaet Ordre at sørge for Betalingen. — Samme Dag udgik Befaling til menige Kanniketjenere, Vikarietjenere, Kirketjenere og Præstetjenere, som boede omkring Fare, at de skulde møde med Heste og Vogne i Fare, naar Eiler Grubbe eller Peter Needy lod dem tilfise, for at kjøre hver et Læs Limsten derfra til Antvorskov Kloster, eller i modsat Fald straffes som Ulydige. Endvidere blev der samme Dag skrevet til alle Præstetjenere, Kanniketjenere, Vikarietjenere og Kirketjenere, der boede næst omkring Antvorskov Slot, at de skulde hjælpe Kronens Tjenere der sammesteds med at gjøre Vegt og Arbejde til Slottet, saa længe det Byggearbejde varede, som i dette Aar var paabegyndt.

Kongen længtes efter at faa Bygningen færdig, og Lensmanden, der havde faaet Bested om, hvorledes Alt skulde bygges, fik derfor den 1ste Maj 1582 Befaling at antage saa mange Arbejdsfolk, som behøvedes. Men der maa dog have staaet meget tilbage, da man endnu anskaffede en stor Del Materiale. Der blev nemlig den 6te Juni skrevet til Peder Needy, at da der kun var kommet lidt Tømmer fra Norge, skulde

har forsøge, om der kunde faas noget fra Venet's egne og fra Korsør og Vinstrups Skove, og samme Dag fik Eggert Ulfeld Befaling at lade Peter Reedy faa Tømmer fra Vinstrups Skove. Men paa intet af disse Steder var der noget at faa, og Peder Reedy fik derfor, 10de August, Befaling at kjøbe det i Korsør eller Slagelse, eller hvor det kunde faas. — Christoffer Valkendorff fik den 24de Novbr. 1582 Befaling at betale 400 Læster Kalk, som Hr. Jørgen Lykke paa Mariager Kloster skulde sende til Antvorskovs Bygnings Behov.

Det varede endnu mere end et Aar, inden Bygningen blev færdig, og den 4de Januar 1584 gav Kongen atter sin Utaalmodighed tilkjende i et Brev til Lensmanden. Heri omtales bl. A. Spiret paa Sorø Kirke, og derefter tilføjes: „Belangende den anden Bygning paa Antvorskov Kloster, saa vi gjerne, at den var fuldkommen eller blev indstillet, at den Beføstning og Udgift engang kunde tage Ende.“

I Sommeren 1584 maa Bygningen da endelig være bleven færdig. I et Brev fra Kongen, dateret Odenfegaard den 27de Juni 1584, omtales nemlig, at der skulde holdes Herredag paa Antvorskov, da den ikke kunde holdes i Odense, fordi her var begyndt nogen Sygdom, som med Forsamlingen let kunde udbredes videre over hele Landet. — Kongen kom den 3die Juli fra Nyborg til Antvorskov, hørte Sager her den 4de og

drog den 7de til Ringsted, hvor Prins Christian blev hylbet den følgende Dag. Men først midt i December kom Kongen tilbage til Antvorskov, hvor han nu forblev i længere Tid.

Da Kongen nu havde anvendt saa meget paa Antvorskov, syntes han, at det nok kunde fortjene Navn af et Slot. Det var rigtignok af og til blevet kaldet Slot, og det samme gjælder om flere af de gamle Klostre, i hvilke Kongen undertiden opholdt sig. Men den nye Bencævnelse fik dog først Gylldighed ved følgende aabne Brev:

Vi Frederik II. 2c. Gjøre Alle vitterligt, at eftersom vi med stor Omkostning have ladet forandre og forbygge vort og Kronens Kloster Antvorskov, saa at det nu til et kongeligt Husværrelse og Slot er tjenligt og anseeligt, og billigt derfor eragtes; da ville vi, at samme vort Hus herefter ikke skal bencævnes et Kloster, som til des sket er, men at det skal være, kaldes og holdes for et vort og Kronens Slot. Thi forbyde vi alle, i hvo de helst ere eller være kunne, særdeles vore og Kronens Bønder og Tjenere, at nævne og kalde fornævnte vort Hus ved Klosters Navn eller ved andet Navn end vort og Kronens Slot Antvorskov Slot. Saafremt Noget befindes herimod at gjøre, da skulle de for hver Gang have forbrudt en færdig Ore, vore og Kronens Tjenere til os, og andre vore Underfaatter og gode Mænds Tjenere til deres Herskab. Her efter sig alle og

hver kan vide at rette, og for Stade at tage Vare, ladendes det ingenlunde. Givet paa vort Slot Kronborg den 17de April 1585.

Et Sideslykke hertil har man i Kongens Brev fra 1577 om, at det ombyggede Kronborg Slot ikke længer maa kaldes Krogen, og at den, der bruger det gamle Navn, skal bøde en god Dre til sit Herskab. — Den vestlige Fløj af Antvorskov Slot indeholdt Ridderfalen og de kongelige Værelser; den stødte mod Syd til en Tværbygning, der indeholdt Dronningens Værelser og ved en Løngang stod i Forbindelse med Kirken. Rancelliet havde sin Plads i den nordlige Fløj, og den østlige blev formodentlig benyttet til Gæsteværelser. Ind imod Slotsgaarden var der opført nogle ottekantede Trappetaarne med Spir, hvoraf det ene øverst paa Muren var forsynet med Jernankere, som viste Værstallet 1583. (Dette Taarn skjulte med den ene af sine Ottekantsider nogle Bogstaver af den gamle Jndskrift fra 1472).

Omkring Slottet laa nogle Haver, Stalde og Ladehuse og mindre Bygninger. En Tegning af Antvorskov findes i Nefens Atlas, omtrent fra 1660, og heraf ser man, at en af de mindre Bygninger kaldtes „Sparepenge“. Den laa i Nærheden af Kongens Have og har formodentlig indeholdt nogle kongelige Værelser. En Bygning af samme Navn var opført ved Frederiksborg 1583 eller tidligere, og ved Slottet i Haderslev fandtes ligeledes et „Sparepenge“, hvor Kongen

1583 og 1587 modtog fremmede Gæster. (Se Kong Frederik II.s Kalenderoptegnelser for 1583, 1584 og 1587, trykte i Historisk Tidsskrift 4de Række, 3die Bind). Om „Sparepenge“ ved Antvorskov var til i Frederik den Andens Tid, vides dog ikke med Visshed, men i nogle Regnskaber fra 1609—10 nævnes: Kongens hemmelige Gang, som gaar fra Kirken til Sparepenge. — 1586 bleve nogle Haandværtsfolk antagne paa Antvorskov, for at være til Stede der og udføre mindre Reparationer paa Bygningerne. — Da Kongen havde forbedret Avlen ved Antvorskov, blev her som Følge heraf i Aaret 1586 opført en ny Lade.

I de saa Nar Kongen endnu havde tilbage, opholdt han sig ofte paa sit kjære Antvorskov, og dette har sikkert i mere end en Henseende været til Gavn for Slagelse By. Undertiden opholdt han sig i den nærliggende Landsby Rosted (i Sørbymagle Sogn, Vester Flakkebjerg Herred), hvor han formodentlig har haft en Jagtgaard, og at han ikke var her saa ganske kort af Gangen, ser man deraf, at flere kongelige Breve ere udfærdigede derfra, saa at han altsaa har haft en Del af Rancelliet med sig.

Det var ogsaa paa Antvorskov, at han i Aaret 1588 endte sine Dage. Han var i Sønderborg den 14de Februar, da hans Broder Hertug Hans blev gift med Agnes Hedevig, og i Haderslev gjorde han selv den 21de Februar Johan

Georgs Bryllup med Grevinde Dorothea af Mansfeld. Men allerede ved Brylluppet i Sønderborg befandt han sig mindre vel, og noget efter det andet begav han sig paa Rejsen til Sjælland, hvorhen et Par af hans fyrstelige Gjæster fulgte ham. Den 6te Marts kom han til Korsør og kjørte samme Aften til Antvorskov, hvorfra de fremmede Fyrster nogle Dage senere begave sig til Kronborg. Han laa her syg i nogle Uger, og da Dronningen fik Underretning om, at Sygdommen tiltog i en betænkkelig Grad, hentedede hun Børnene i Haderslev og begav sig med dem skyndsomst til Antvorskov. Hun ankom hertil om Aftenen den 3die April, og skjøndt hun var træt af Rejsen, vilde hun dog vaage hos Kongen hele Natten. Den næste Dag, Stjærtorsdag den 4de April, lod han holde Gudstjeneste for sig, og om Eftermiddagen aftog hans Kræfter stærkt. Lægen følte hans Puls og ytrede sig betænkkelig, hvortil Kongen svarede: „lad kun Aaren flaa, som den vil, det vide vi, at Guds Naade og Bønskab flaaer os aldrig fejl.“ Senere forlangte han at komme op, hvilket ogsaa skete, og netop som man var ham behjælpelig hermed, drog han sit sidste Suk, henved Klokken fem om Eftermiddagen. Den følgende Dag bleve Kongens Ansigtstræk afformede i Gips og maaske tillige aftegnede af en Maler, (Contrasteier), som i den Anledning var kaldet til Antvorskov. (Denne Maler var rimeligvis Bert Corneliusen fra Harlem, der allerede 1586 eller

tidligere var kommen til Danmark). Paaskebad blev Liget balsameret og lagt i Kiste og derefter foreløbig hensat i Klosterkirkens Kor, som helt var betrukket med sort, engelsk Klæde. Her brændte stedse 28 Vordlys Nat og Dag og holdtes Vagt, indtil Liget førtes herfra.

Niels Raas og Arild Hvidtfeldt, som vare til Stede, da Kongen døde, skrev strax herom til de fraværende Rigsraader og anmodede dem om at indfinde sig paa Antvorskov, og efter deres Ankomst bestemtes det, at Liget skulde bisættes i Christian den Førstes Kapel ved Roskilde Domkirke Onsdagen den 5te Juni. I den Anledning blev der skrevet til en Del Herremænd om at indfinde sig i Slagelse allerede den 21de Maj, og ligeledes til nogle Fruer om at møde til samme Tid for at ledsage Dronningen. Liget blev nemlig den 24de Maj med megen Højtidelighed ført til Ringsted, hvor det hensattes i Kirken indtil den følgende Dag, da det paa samme Maade førtes til Roskilde, hvor det fik Plads i Bispegaarden indtil Begravelsesdagen.

Med Bisættelsen var Dronningen og alle hendes Børn til Stede, og ligeledes næsten hele den danske Adel og en Mængde fornemme Personer fra Udlandet. Af fyrstelige Personer var her Dronningens Fader, Hertug Ulrik af Meklenborg, der var ankommen til Roskilde allerede den 30te Maj. — Der fortælles, at da Højtideligheden var forbi, og Følget ordnede sig for at

forlade Kirken, traabte Jakob Ulfeldt (Rigshovmesteren Corfiz Ulfeldts Farsfader) frem paa Kirkegulvet og beklagede sig over, at den afdøde Konge kun slet havde paaafgjort hans Tjeneste, og der tilføjes, at Alle bleve højlig forbitrede over denne Dpførsel og vilde have Jakob Ulfeldt afstraffet, men at dette efter Hertug Ulriks Raad blev undladt. Men det er dog i den nyeste Tid blevet oplyst, at denne Fortælling er urigtig. Ulfeldt havde nogle Aar tidligere af Kong Frederik været sendt til den russiske Kejser, for at handle om en evig Fred, men han havde ikke kunnet udvirke mere end en Stilstand paa 15 Aar, som endda strax blev brudt af de troløse Russer. Følgen heraf blev, at Ulfeldt mistede sine Forleninger og blev udstødt af Rigsrådet, hvorefter han levede som Privatmand paa sine Godser. Det er ikke sandsynligt, at han var til Stede ved Kongens Begravelse. Men over to Maanedere senere, nemlig den 12te August, var han tilfaldt til at møde i Roskilde, i Anledning af en Omordning af Rostjenesten. Her ventedes en stor Mængde Adelsmænd, og Forsamlingen holdtes derfor i Domkirken, da man ikke andetsteds kunde finde et tilstrækkelig stort Lokale. Det er nogle Ord, som Ulfeldt ved denne Lejlighed og paa dette Sted henvendte til nogle af de til Stede værende Adelsmænd, der have givet Anledning til den ovennævnte Fortælling. (Se Historisk Tidsskrift 4 N. 4 B. S. 217 fg.)

I Aaret 1587 var Korsør Len blevet lagt ind under Antvorskov Len, og Peter Needh havde dem begge indtil 1589.

Christian Friis til Borreby fik derefter Antvorskov Len, og Peter Needh fik den 4de Juli 1589 Befaling at afgive det til ham. Samme Dag fik Lauge Beck til Førslov og Christian Machabæus, Forstander for Sorø Skole, Befaling at være nærværende ved Overleveringen. (Som noget, der den Gang var mindre sædvanligt, kan bemærkes, at Christian Friis, den 22de Juni 1590 fik Befaling at lade Rattelovne opsætte, hvor han fandt det tjenligt, da der forbrugtes for meget Brændsel paa „Storstenene“. Til Værrelsernes Opvarmning benyttede man ellers den Gang og senere Kaminer, der ofte havde smukke Indfatninger af Marmor eller Sandsten, og i Reglen kaldtes „Storstene“.)

Christian den Fjerde opholdt sig af og til paa Antvorskov, men i Reglen kun i kort Tid ad Gangen. Saaledes var han her i Aaret 1592, da Pesten herskede i en stor Del af Landet. Den 3die Juni blev der skrevet til Christian Friis, at Kongen og hele Hoffet om kort Tid vilde tage Ophold paa Slottet, hvorfor Værrelserne skulde sættes i Stand og Borgerne i Slagelse tilsiges at forsyne sig med Havre, Hø og Strøelse til Kongens Hoffinderss Heste. Den 15de Juli kom Kongen til Antvorskov, hvorimod Entedronningen og hendes Hoffstat begav sig til Nykjøbing i Fal-

ter. I et Brev af 31te August tales om, at Kongen havde besluttet at tage Dphold paa Kolbinghus, „formedelst den paa Antvorskov græssende Sygdom“. Men at denne Bestemmelse kort efter blev opgivet, ses af et Brev, dateret Antvorskov den 2den September 1592, hvorved Livlægen Peder Sørensen faar Befaling strax at begive sig hertil, „da der her paa Slottet og iblandt Hoffinderne i Byen og deres Folk begiver sig megen Skrøbelighed af den nye nu regerende Sygdom, som daglig tiltager“. Da man ikke kunde vide, om Sygdommen vilde blive smitsom, ansaas det for nødvendigt, at Kongen havde baade Peder Sørensen og sin Hofmedikus Johannes Benzen hos sig i nogen Tid. Sygdommen maa dog snart været ophørt, da Kongen forblev her indtil Slutningen af Oktober.

Under Kongens Dphold paa Antvorskov døde her den i Slagelses Historie omtalte Phocas Staphrossky (i Juli 1592). Den 21de Oktober 1592 fik Christian Friis Brev om, at da „Phocas Saphoroshj, som var vor Sølvvermester“ nu er død, skulde han lade ham hæderligt begrave i Slagelse og betale, hvad det kostede. (Om ham kan isvrigt ses Wegeners Efterretninger om Abrahamstrup, I, 162 Anm. 2.) Hertil kan endnu føjes, at den 12te Juni 1598 blev der skrevet til Oluf Rosenparre, Lensmand i Landskrona, at han i sit Len skulde indkjøbe 2 Møllestene, af de

bedste, som kunde faas, og sende dem til Phocas Stafroffns Hustru i Helsingør.

I Aaret 1592 var Kirketaarnets Spir brøstfældigt, hvorfor der blev skrevet til Rentemester Enevold Kruse om at forstaffe 3 Skp. Tækketobber dertil, og til Christian Friis om, at dette Kobber, naar det ankom, skulde anvendes til Spires Reparation.

Enkedronningen maa i Oktoberr 1592 have besøgt Kongen paa Antvorskov. Der blev nemlig den 8de Oktober skrevet til Arild Hvidtfeld, at hun paa sin Rejse fra Falster til Antvorskov ønskede at overnatte paa Herlufsholm, da der endnu var Sygdom i Næstved. Kongen har vistnok ogsaa her modtaget Ufsendinge fra Kurfyrsten af Pfalz og fra Landgrev Moriz af Hessen. Den sidstnævnte Fyrste havde nylig overtaget Regeringen efter sin Fader Landgrev Wilhelm, der var død den 25de August 1592. Det var den Gang sædvanligt, at Kongen betalte, hvad fremmede Fyrsters Ufsendinge havde fortæret her i deres Herberge, og i Overensstemmelse hermed fik Christian Friis den 29de September Befaling at betale, hvad de nævnte Ufsendinge havde fortæret i Slagelse.

Det var ligeledes meget almindeligt, baade i Frederik den Andens og Christian den Fjerdes Tid, at Kongen gjorde nogle Adelspersoners Bryllup paa et eller andet af de kongelige Slotte. At Kong Frederik gjorde Peter Needh's Bryllup,

er foran omtalt, og i Maret 1585 vilde han have gjort en af sine Hofmænds Bryllup paa Antvorskov, men til Uvemmelighed for ham selv og hans Gjæster, blev det senere bestemt, at det skulde holdes i Kjøbenhavn. Men den 18de Oktober 1592 blev der fra Antvorskov skrevet til Lauge Beck, Peter Reedtz, Knud Rud og Christian Machæus om at komme til Lytte Veriders Bryllup, som skulde holdes „her paa Slottet“ den førstkommende Søndag. De skulde medtage deres Hustruer og Jomfruer og komme allerede om Løvedagen, samt forblive her i nogle Dage. — Som en lille Oplysning om den Tids Brug kan endnu tilføjes, at Christian Friis den 12te Marts 1595 fik Befaling at indkjøbe til Antvorskov Slots Inventarium 100 Linsade og 200 Tintallerkener. Han var forøvrigt omtrent ved denne Tid i Stokholm, for paa Kongens Vegne at staa Fadder til den unge Gustav Adolf. Højtideligheden foregik i Stokholm den 8de Februar 1595. Christian Friis ledsagedes paa Rejsen af Sivert Grubbe, Jakob Rosenkrands, Eske Wille den yngre, og Erik Hardenberg. Efter Hjemkomsten fandt de Kongen og hele Hoffet paa Antvorskov. Sivert Grubbe omtaler Rejsen udsørligt i sin Dagbog (D. Magazin 4 R. 2 B. S. 382 fg.). — Men Christian Friis skulde snart opnaa en betydeligere Stilling end som Lensmand paa Antvorskov, og havde allerede Andet at varetage. Paa Grund heraf fik Anders Dresselberg den 9de Juli 1596

Kongens Brev om at skulle være til Stede paa Antvorskov, i Christian Friis' Fraværelse, især i Anledning af, at nogle fremmede fyrstelige Personer ventedes dertil. I Kjøbenhavn gjordes der store Forberedelser til Kongens Kroning, som foregik den 29de August og efterfulgtes af flere glimrende Hoffester. Ved denne Tid blev Christian Friis udnævnt til Kansler, og kort efter afgav han Lenet til Ebbe Munk. Den 27de September 1596 blev der skrevet til Peter Reedy og Christian Machabæus om at være til Stede ved Overleveringen og da tillige at bese Bygningerne og Skovene.

Ebbe Munk til Fjellebro tiltraadte Lenet den 11te Oktober 1596 og havde det indtil 1620. I nogle Aar havde han desuden Korsør og Sæbygaards Len.

Kort efter at han havde modtaget Lenet, fik han Brev om, at da Chr. Friis havde udtaget Varer til Slottet, til et Beløb af 1150 Rd. 2 Mk. 6 ß, hos Mikkel Vibe i Kjøbenhavn, skulde der leveres sidstnævnte 20 Læster Byg fra Antvorskov og tilfuges Vogne til at kjøre det til Korsør.

Omtrent ved denne Tid blev en gammel Herregaard nedlagt og lagt ind under Antvorskov, nemlig Vinstrupgaard, der laa i Øster Flakkebjerg Herred, Tiustrup Sogn. Et Brev til Ebbe Munk, dateret den 18de April 1597, er nemlig af følgende Indhold: For kort siden havde han faaet Befaling at modtage Vinstrup Gaard og

Gods, som Predbjörn Bild sidst havde i Børgge, under Antvorskov Slot; han skulde nu derfor med det første lade Gaardens Bygninger nedbrøde og Materialet føre til Antvorskov, forsaavidt som det kunde være Kongen tjenligt, hvorimod Næsten skulde overlades Bønderne for billig Pris, til at forbedre deres Gaarde med. Hvad Nedbrødningen kostede, skulde indføres i Regnskabet. Gaardens Jorder skulde fordeles imellem Bønderne og overlades dem uden Indsæstning, men mod en passende aarlig Afgift, saaledes som denne fastsattes af otte uvillige Mænd.

I Mæret 1604, 18de Decbr., fik Ebbe Munck Brev om nogle Penge, som Erik Lange var Kongen skyldig, og hermed fulgte Gjælds brevet paa 8000 Daler. Kongen erfarer nu, hedder det, at der skal være tilfaldet Erik Lange nogen Arv paa hans Hustrus Begne, efter afdøde Fru Kirsten Bølle til Basnæs, og Ebbe Munck faar derfor denne Befaling: „Da bede vi dig og ville, at du paa vore Begne i samme Gods med Nogens Ret dig lader indføre, og med samme Indsørfjel begynder det første muligt kan nære. — Her menes vistnok den bekjendte Erik Lange, der ved sin Guldmagerkunst havde sat en meget betydelig Formue overstyr og var sunken i en bundløs Gjæld. Han var omtrent 1590 bleven forlovet med den for sine udmærkede Aandssevner og store Trofasthed saa berømte Sofie Brahe. Hun var en Søster til Astronomen Tyge Brahe og nær

beflægtet med Giler Krauses Enke Kirstine Bølle ; men Eric Langes Hustru blev hun først efter megen Gjenvordighed 1602, og Kongens Omsorg for at faa sit Tilgodehavende har saaledes næppe ført til noget Resultat.

Den 9de Februar 1607 blev der af Jens Juel og Kjeld Krabbe optaget en Registrant over en Del gamle Breve, som fandtes i det saakaldte Liberi, et Kapel ved Slotskirken. Den blev skreven i to Exemplarer, hvoraf det ene blev overgivet Ebbe Munk og det andet indleveret i Rancelliet. Den er endnu til og vil blive trykt i: De ældste Arkivregistraturer, IV. Bd.

Da Slottet var ombygget af Kong Frederik den Anden, og da Christian den Fjerde kun sjældent opholdt sig her, var der ikke stor Anledning for sidstnævnte til at gjøre Forandringer; men der foresaldt dog i Ebbe Munks Tid nogle mindre Byggeforetagender, hvoraf vi skulle nævne de vigtigste. Den 3die Marts 1599 blev der skrevet til Tolberne i Helsingør, at de i Sundet skulde kjøbe 13 større og mindre Jernkaffelovne til Brug paa Antvorskov. (Det var den Gang en meget almindelig Skik, at lade Tolberne i Helsingør kjøbe saadanne Ting, som enten slet ikke eller kun vanskeligt kunde faas paa anden Maade.) — Samme Dag fik Ebbe Munk Befaling at flytte Jægergaarden fra Antvorskov til Rosted. I Aaret 1600 har Hans Brebo faaet Betaling for at renovere og istandsætte Orgelet i

Slotskirken paa Antvorskov. Den 18de Marts 1616 blev der gjort Fortingning med Morten Sørensen (vistnok den samme, som kaldes Morten Rjøge), Murmester, at han paa egen Bekostning skulde nedbryde de 4 Gavl, som vare ovenpaa det store Taarn paa Antvorskov Slot, og siden paa samme Taarn opmure og forfærdige, hvad der fandtes bygfældigt; ligeledes skulde han nedbryde to gamle Røller, opmure to nye i Stedet, med Hvælvinger over, i det store, nye Bryggers, og en Stoksten midt imellem samme Røller. Endelig skulde han gjøre nogle Forandringer ved Vinduer og Døre, og for det hele skulde han have 600 Rd. — I Anledning af Herredagen, som skulde holdes paa Antvorskov 1619, befalede Kongen, at der paa Salen skulde gjøres et Skrankeværk, „som man kan ekskludere Parterne, naar Ret holdes“ (Chr. IV.'s Breve, udg. af Molbeck, S. 63). Denne Herredag varede fra 24de Maj til 8de Juni, og blev holdt paa Antvorskov, fordi der herskede Pest i Kjøbenhavn. — 1619, 8de August, fik Rentemesteren Befaling at bestille en Del Tagsten fra Embden. De skulde løses i Korsør og forbruges paa Antvorskov, maatte til et Beriderhus.

Ernst Normand til Selsø blev forlenet med Antvorskov, Korsør og Sæbygaard's Len fra 1ste Maj 1620, da Ebbe Munk afgav alle 3 Len til ham. — S. N. 26de Juli bevilgede Kongen, at alle de Bønder, der vare fødte paa andre Kro-

nens Len i Sjælland, men bosatte sig i Antvorskov Len, indtil videre maatte være frie for at deles til Stavns og bortflyttes derfra, men at de frit maatte forblive der.

I Ernst Normands Tid foretoges nogle mindre Arbejder ved Bygningen. I September 1620 blev der hugget Tømmer til en Løngang, som skulde opsættes ved Antvorskov. I November 1624 befaledes, at der skulde gjøres en Gang ved Kirsten Munk's Gemak, anbringes en Bindeltrappe ved Kongens Gemak osv. I April 1624 anskaffedes en Del Kobber til Reparation af Kirkens Tag. Desuden anskaffedes en Skude Kalf fra Mariager og 9000 Flensborger-Mursten.

Wenzel Rothkirk, der havde Antvorskov og Korsør Len fra 1631 til sin Død 1655, er omtalt i Korsørs Historie, hvortil henvises, og hvortil vi her blot skulle føje et Par Tillæg. Følg brevet til Bønderne i Antvorskov Len, at svare Wenzel Rothkirk, er dateret den 10de April 1631. Samme Dag fik Frederik Keedtz og Kongens Bar Befaling at levere ham Antvorskov og underliggende Len. Den 31te Marts 1655 udgik Kongens Betaling til Frederik, Peter, Steen, Lønne og Jørgen Keedtz om at være Børgere for Wenzel Rothkirks Børn. Hans Enke Dorothea Abildgaard havde Lenene 1 Aar efter hans Død, indtil 1ste Maj 1656.

Medens Wenzel Rothkirk var Lensmand paa

Antvorskov, udførtes her en Del Byggearbejde, hvorom følgende maa ansføres:

1631, 26de Juni, befalede, at Bygmester Steenvinkel skulde sendes til Antvorskov, for at bestemme hvilke Reparationer der vare nødvendige, og disse skulde Lensmanden derefter lade udføre.

1634, 26de Januar, skreves til Wenzel Rothkirch, at da han efter Kongens Befaling havde ladet de tre søndre Kapeller ved Antvorskov Slotskirke nedbryde, skulde han lade Abningerne lukke med Brædder, og saaledes lade det forblive, indtil han fik nærmere Befal.

I Marts 1634 sendtes 6000 Stenlægger til Korsør, til Brug til Gjerder om Wildbanen i Antvorskov Len.

I Aaret 1635 havde der været sluttet Afkord med Jakob Madsen i Kjøbenhavn og Jørgen Anderssen i Helsingør om Bygningarbejde paa Antvorskov Kirke. Hertil havde de paa Haanden faaet 1602½ Rd. 12½ Sk., hvoraf Tømmermanden havde faaet 300 Rd. Men den 7de Maj s. A. befalede Kongen, at der ikke for Tiden skulde arbejdes videre paa denne Kirke, men paa det store Bryggers i Kjøbenhavn, efter Kontrakt med samme Jakob Madsen, hvorved de betalte Penge kunde affortes ham.

1647, 13de Juli, befaler Kongen, at det Hus, som staar ved Trappen, man gaar ned af udi Haven paa Antvorskov, skal nedbrydes og

igjen opsættes ved den store Mose, hvor Lenene stode sammen.

Hugo Lückov fik Antvorskov og Korsør Len i Maj 1656. Det er rimeligvis denne Hugo Lückov, hvis Stambog endnu opbevares i det fgl. Bibliothek i Kjøbenhavn (Ms. nye fgl. Saml. Nr. 385, 8vo). I Følge denne Stambog har han i en stor Del af Aarene 1642 og 1643 opholdt sig i Italien, især i Rom og Florents, 1644 var han i Paris, men 1647 eller tidligere i Danmark. Den 18de December 1651 bevilgede Kongen, i Følge en derom indgiven Ansøgning, at Kammerjunker Hugo Lückov og Efterkommere maatte nyde adelige Friheder. I Oktober 1656 blev der, paa Grund af Misvært, tilstaaet Bønderne i Antvorskov Len noget Afslag i deres Landgilde.

Den 17de Januar 1657 fik Hugo Lückov Brev paa Vollerupgaard i Antvorskov Len, saa at han maatte nyde og bruge den indtil videre, mod sædvanligt Landgilde. Gaarden var den Gang forfalden, og hvad han anvendte paa dens Bygning, skulde godtgjøres ham. Den 27de Februar s. A. tillodes det ham at nedbryde 3 Porte ved et af Udhusene paa Antvorskov, samt Taarnet imellem den nye Stald og Smedien, og anvende Materialet andetsteds. Den 4de Maj 1658 bifaldtes hans Forslag om at nedbryde det forfaldne Kornhus paa Antvorskov.

Medens Hugo Lückov var Lensmand her,

indfaldt Krigen med Sverige, 1657—60, der ogsaa i Slagelse og paa Antvorskov efterlod sig sørgelige Spor. Om Slottet bemærkes følgende i en Synsforretning af Axel Juel til Billestrup, optagen efter Krigen 1660: „Slottets Bygning anlangende, da befandtess Husene paa Borggaarden fluy brøstfældige paa Binduer og Tagene, saa vel som Kirken ogsaa paa Binduer og Tage, saa vidt som ikke med Robber er tækket. Saa er og Blyet nogle Steder paa Trappetaarnenes Spire afstaaet i forgangne Tjendetid, og somme Steds Blyrenderne slet borttagne, somme Steds en Del deraf borttaget. Det vestre store Hus, grundmuret, hvor de kongelige egne Gemakker pleje at være, har udi Midten, paa dets østre Side, givet sig noget ud, hvilket vel vil hjælpes udi Tide med stærke Murankere, at det ikke mere skal komme til at buge og sig udgive“. — Ligeledes havde Stald- og Ladehusene taget Skade, og denne var bleven forøget af den stærke Storm, som indtraf før Hellig tre Kongers Dag og varede halvanden Dag. Marstalden var for den største Del nedblæst — Skovene vare især medtagne i Nærheden af Slottet. En Del unge Ege- og Bøgetræer vare borthugne til Ballisader, som under Krigen vare komne til Korsør. I Lammehaven eller Kallen, som den ogsaa hed, var ligeledes hugget en Del, men uden at den dog havde lidt saa meget som den øvrige Skov. (Kallekilde, ved den østre Ende af Skoven, i Nærheden af Landsbyen

Skovsø, blev undersøgt og beskrevet af Søren Abildgaard 1756. Han bemærker, at Straalen, der springer op af en Banke, er saa tyk som en Arm og har godt og klart Vand. I en Beretning fra 1743 hedder det, at Kallen eller Kalle Rilde fryser aldrig, men at Vandet er saa mineralst, at Ingen kan taale at drikke det.)

Hugo Lüthov døde den 21de Marts 1693 og ligger begravet i Gimlinge Kirke. Gravskriften over ham er aftrykt i Seehusens Optegnelser om Lyngbygaard og Gjerdrup Hovedgaarde samt Gimlinge Kirkegods. — Han var den sidste Lensmand over Antvorskov og Korsør Len, da Lenene efter hans Tid bleve omdannede til Amter.

Som Amtmænd i Antvorskov nævnes følgende:

1. Hans Bøfede til Førsløngaard. Han var en Søn af Ditmar Bøfede og dennes tredje Hustru Marie Ransén, der var en Datter af Præsident og Højesteretsassessor Hans Ransén. — Hans Bøfedes Instrux som Amtmand over Antvorskov og Korsør Amter er dateret Kjøbenhavn, den 28de Marts 1693 (Geh. Arkivets Marsberetninger, II, 277).

2. Claus Henrik v. Vieregge, 1694—1704.

3. Christian Vind Holgersen, 1704—11te September 1712.

4. Klepping, kom ikke til Stedet, da han døde kort efter Udnævnelsen.

5. Johan Frederik Lilleman, kom hertil i Januar 1713 og døde i Slutningen af April eller Begyndelsen af Maj s. A.

6. Gotshald Ernst v. Bülow fra Maj 1713 til 10de April 1716, da han rejste bort.

7. Henrik Leopold von Schindel, ankom den 9de April 1716, døde den 20de Marts 1723, Al. 6 $\frac{1}{2}$, om Morgenens.

8. Simon Henrik von Donop, Generalmajor, ankom i April 1723, døde den 14de Oktober 1727, om Morgenens.

9. Frederik Rostgaard. Hans Bestalling er dateret den 29de Oktober 1727, og han ankom hertil den 24de November. Han sørgede for Landevejenes Forbedring, Ombygning af Broerne og Istandsættelsen af flere Kilder. Saaledes lod han ved Kalle Kilde anbringe en ny Egetarm med Værstallet 1729.

For at holde Orden i Embedspapirerne lod han paa sin egen Bekostning forfærdige et stort Brevskab, som han forærede til Antvorskov Amt. — Men kort efter Frederik den Fjerdes Død (den 12te Oktober 1730) blev Rostgaard forflyttet til Dresunds Toldkammer.

10. Christian Hans v. Børnsted, første Kammerjunker hos den afdøde Prins Carl, blev Amtmand her. 1730.

Kong Frederik den Fjerde ophøjede 1703 Antvorskov til et Brevskab for sin Elskerinde Frn Elisabeth Helena Biereggen. Ved Kongens aabne

Brev af 6te September 1703 blev hun nemlig ophøjet til Grevinde og forlenet med Antvorskov Slot for sig og sine Livsarvinger. Den 26de Januar 1704 udgik Kongens Befaling til de Deputerede for Finanserne, om, efter den medfølgende Fordebog (formodentlig af 24de Januar s. A.) at udfærdige Ejendomsffjøde for Fru Elisabeth Helena Biercken, Grevinde af Antvorskov, og hendes Livsarvinger og ægte Descendenter, paa samme Grevskab, med Slottet, den nu saakaldte grevelige Residents og Ladegaarden, Haverne, Ladegaardens Inventarium, Fiskeri i alle Søerne, Jagten i Vildbanen, jus patronatus og Birkeret, Kirketiender osv. Grevskabet skulde være forskaaet for de 490 Tdr. Byg og 500 Læs Ved, som hidtil vare leverede fra Slottet til Slagelse Hospital, hvorimod Amtstuen skulde overtage Deputatet. — Lensbrevet, som herefter blev udfærdiget, er dateret den 16de Febrnar 1704. (Den 22de Juni 1706 betales Frøken Gabel 2613 Rd. 63 Sk. for en Del hende afskjøbt Fordegods til Antvorskov Grevskab.)

Men Grevinden og hendes Livsarvinger fik kun liden Glæde af Grevskabet, som man ser af følgende Optegnelser i Bircherod Dagbøger. 1704, 18de Juni. Om Natten blev Grevinde Elisabeth Helena von Bieregg i Kjøbenhavn forløst med en ung Søn, Regis nostri filio naturali, som blev døbt den følgende Dag af kongelig Konfessionarius Peder Jespersen, og kaldet Frederik. — Den 27de

Juni, 9de Dag efter Nedkomsten, fødte Grevinden.
— 1705, 9de Marts, fødte Barnet, gl. 8 Maaned-
der, 2 Uger og 5 Dage.

I Aaret 1684 blev Antvorskov Kirke lukket, og Slottets Betjente henvistes til St. Peders Kirke i Slagelse; men da Antvorskov med tilhørende Gods var blevet et Rytterdistrikt, lod Frederik den Fjerde Kirken sætte i Stand. I et tykt Blad (Holsteinischer Corr. Nr. 29) findes herom følgende Bemærkning, dateret Kjøbenhavn den 14de Februar 1722: Slotskirken paa Slottet Antvorskov, som i 35 Aar har været øde og forfalden, har H. R. Maj. ladet reparere og forsyne med et nyt Alter, Kirke-Ornat, og hvad dertil hører, hvorefter Biskop Worm har indviet den paany.

Antvorskov Regiments Rytterdistrikt udgjorde 1719, efter Jordebogen 6055 Tdr. 2 Skp. 3 Fj. Hartkorn og 105 Td. 1 Fj. 1 Alb. Skovskylde.

Til Antvorskov var, saalænge det udgjorde et af Landets 12 Rytterdistrikter, henlagt Hovedgaardene Antvorskov, Pebringe, Landbytorp og Lystager med tilhørende Gods, samt en Del Bøndergods, hvis Fæstere ikke gjorde Hoveri. Men ved Resolution af 15de August 1763 bestemtes, at alle Ryttergodserne, med Undtagelse af det i det nordøstlige Sjælland beliggende, skulde bortsalges. Antvorskov Ryttergods blev derfor delt i 9 Dele, som bortsolgtes ved offentlig Auktion den 27 Maj 1774. Hovedparcellen Antvorskov og Hovedgaard

den Bebringe samt noget Bøndergods, i Aft 1700 Tdr. Hartkorn, folgtes for 175,523 Rd. D.C. til Finansraad Koes. Han nedrev den smukke Klosterkirke og af Stenene opbyggede han Gaarden Falkenstein, i Stedet for det nedlagte Bebringe. Derefter folgte han 1794 det samlede Gods for 310,761 Rd. D.C. til Grev Dernath, som 5 Aar efter folgte det til Statsraad, senere Gehejmeraad Constantin Bruun for 492,833 Rd. D.C. Bruun folgte det Hele 1806, men havde dog forinden delt Ejendommen i 4 Dele, der nu efterhaanden fik forskjellige Ejere. To af Parcellerne udgjøre nu Charlottendal (hvorunder det nedlagte Augustendal), 1 af dem, Ibsgaard, er endnu i sin oprindelige Form, og 1, med de Jorder, som Slotsbygningen selv beholdt, er atter udparcelleret. Den sidste Rest af det gamle Antvorskovs Hovedbygning blev nedbrudt 1816. Den mærkelige gamle Døbefond fra Antvorskov Klosterkirke findes nu i St. Peders Kirke i Slagelse.

